

КАФЕДРА СКРИПКИ

Виконавська практика

Освітній ступінь	бакалавр
Спеціальність	025 Музичне мистецтво
Освітньо-професійна програма	Скрипка
Статус	<u>обов'язкова</u> / вибіркова
Семестровий контроль	екзамен/ <u>залік</u>

Курс	3-4
Семестр	5-8

ECTS	1,5	
Годин	45	9
Індивідуальні години	20	2
Самостійна робота	25	5

Інформація про викладача

ПІБ	Козін Вадим Венедіктович , заслужений діяч мистецтв України, професор кафедри скрипки Національної музичної академії України імені П.І.Чайковського.
Профіль викладача	https://orcid.org/my-orcid?orcid=0000-0001-7464-7040
e-mail	bogdanviolin@gmail.com

Анотація навчальної дисципліни

Мета виконавської практики – це підготовка до концертного виступу, що потребує вміння і навичок роботи над музичним твором, особливо на останній стадії його опанування – цілісного оформлення твору.

Завдання виконавської практики полягає у закріпленні творів, що вивчаються в класі з фаху. Саме тому керівництво виконавською практикою навчальним планом доручено виключно викладачу з фаху. Студент зацікавлений у якомога більшій кількості концертів, у закріпленні вивчених творів, тому що вони сприяють вихованню сценічної витримки, артистизму, навичкам сольної та ансамблевої гри, виконанню як по нотах, так і напам'ять, спілкуванню з публікою, вивченню очікувань слухачів тощо.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- навчальний репертуар;
- технологію роботи над музичним твором;
- засоби боротьби з естрадним хвилюванням;
- специфіку гри в ансамблі з концертмейстером або оркестром;
- акустику концертного залу, місце соліста на сцені;
- уподобання слухацької аудиторії;
- вимоги викладача до виконання на концертах виконавської практики.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен вміти:

- розробити програму концерту з урахуванням уподобань слухачів;
- підготувати концертну програму для бездоганного виконання на концертах виконавської практики;
- виконувати поради викладача відносно інтерпретації творів концертної програми;
- грати з концертмейстером або оркестром;
- боротися з естрадним хвилюванням на сцені;
- пристосуватися до акустики концертного залу;
- толерантно спілкуватися з аматорами музичного мистецтва

Перелік тем

Тема 1. Виконавська практика – продовження навчального процесу в класі з фаху. Виконання творів програми, що потребують закріплення на концертах виконавської практики для впевненості виконання.

Тема 2. Орієнтовна структурна схема роботи над музичним твором

Тема 3. Виконання музичних творів на відкритих концертах. Артистизм, емоційне піднесення, естрадне самопочуття, витримка, воля, впевнене виконання.

Тема 4. Обговорення з викладачем наслідків концертного виступу, досягнень та недоліків виконання, подальших планів удосконалення виконавської майстерності скрипаля-соліста.

Тема 5. Робота над прийомами звуковидобування, інтонування, над штрихами. Опрацювання інструктивного і технічного матеріалу для удосконалення умінь і навичок гри. Робота над програмним матеріалом, що за змістом, художніми ознаками, виконавськими особливостями сприяє формуванню виконавця на даному етапі навчання. Засвоєння засобів музичної виразності – точності інтонування на інструменті, формоутворюючого значення ритму. Вібрація, її типи і застосування з урахуванням стилю і характеру музичного твору.

Тема 6. Читання нот з листа – головний чинник професійної майстерності скрипаля, складова прискороного навчання.

Тема 7. Робота над сонатами, п'єсами, іншими творами за вибором викладача. Підготовка до академічного концерту (модульної контрольної роботи).

Тема 8. Робота над поліфонічним твором та концертом (бажано старовинних композиторів) – підготовка до іспиту з фаху в IV семестрі. Практичне застосування досвіду видатних скрипалів світу, засвоєного з дисципліни «Історія виконавства на спецінструментах».

Тема 9. Практичне опрацювання програмних вимог підготовки бакалаврів – Модуля 1 дисципліни «Методика викладання на спецінструментах», а саме розділу «Методика навчання гри на скрипці» (загальні основи скрипкової виконавської майстерності).

Тема 10. Робота над сонатою, різнохарактерними п'єсами. Підготовка до академічного концерту (модульної контрольної роботи).

Тема 11. Віртуозна п'єса. Ознаки віртуозності: емоційна піднесеність, бездоганна координація слухових уявлень та рухового відтворення, карколомні пасажі, подвійні ноти, акордова техніка, кантілена, витончена штрихова техніка, різнохарактерні жанри.

Тема 12. Робота з концертмейстером. Удосконалення ансамблевих навичок, підготовка до іспиту з фаху у V семестрі (виконання програми на концертах виконавської практики).

Тема 13. Ускладнення техніко-виконавських завдань, підвищення вимог темпоритмічної, динамічної точності виконання нотного тексту. Поглиблена робота над якістю та виразністю звуку. Вивчення програмного матеріалу.

Тема 14. Робота над сонатою, п'єсами, іншими творами за вибором студента (погодженими з викладачем). Підготовка до академічного концерту (модульної контрольної роботи).

Тема 15. Поглиблена робота над поліфонічними творами. Порівняння редакцій, стилістика (церковна соната, світська партита), технологія виконання, прихована поліфонія, аплікатурне оформлення, штрихове озвучення тощо.

Тема 16. Поглиблена робота над творами крупної форми (переважно концерту). Типи концертів, стилістика жанру в історичній періодизації. Побудова, редакції, зразки виконання.

Тема 17. Виконавська практика як передумова успішного виступу на іспиті.

Тема 18. Зосередження уваги на поєднанні техніко-виконавських та художньо-виконавських завдань: розуміння закономірностей підпорядкування техніки гри відтворенню художнього змісту музичного твору. Посилення уваги до:

- інтонування,
- фразування,
- логіки розгортання музичної мови,
- артикуляції, агогіки,
- прискорення та сповільнення темпів.

Тема 19. Різноманітні п'єси – потужний стимул художнього розвитку студента, концентрації змісту та засобів виразності у малій формі. Максимальне зосередження уваги на короткочасному, насиченому емоціями музикуванні. Підбір характеристичних п'єс, їх опанування, обігрування та підготовка до виконання на академічному концерті (модульній контрольній роботі).

Тема 20. Читання нот з листа (п'єс, оркестрових партій), підготовка до концертного виступу в складі оркестру.

Тема 21. Ознайомлення з поліфонічними творами старовинних та сучасних композиторів та специфікою їх виконання. Підготовка до іспиту з фаху.

Тема 22. Робота над концертами віртуозно-романтичного напрямку, їх специфіка, піднесеність почуттів, відчайдушне володіння пасажною, акордовою, штриховою технікою, технікою подвійних нот. Підготовка до іспиту з фаху.

Тема 23. Поглиблення роботи над виконавським стилем, що зумовлюється відповідністю музичного твору особливостям певної історичної епохи, творчого напрямку. Вивчення індивідуальної манери композитора. Освоєння головних закономірностей виконання музичних творів, різних за

змістом, музичною формою, жанром. Пізнання художніх закономірностей і особливостей виконання музичних творів великої форми: циклічної сонатної, рондо, варіацій, складної тричастинної, вільної форми тощо.

Тема 24. Робота над романтичною сонатою, п'єсами, іншими творами за вибором студента (погодженими з викладачем). Підготовка до академічного концерту (модульної контрольної роботи).

Тема 25. Накопичення в репертуарному списку студента поліфонічних творів для скрипки соло, удосконалення їх виконання, підготовка до іспиту.

Тема 26. Виконання концерту як повноцінного циклічного твору; цілісність змісту і форми; репетиції з оркестром (або супроводом «мінус один»). Репетиції з концертмейстером – заборона успішного виступу на іспиті з фаху.

Форми та технології навчання

Індивідуальні заняття з викладачем, самостійна робота студента.

Навчальні ресурси

Необхідний нотний матеріал скрипкового репертуару, музикознавча та методична література представлені у вільному доступі в бібліотеці та читальній залі Академії. Всі необхідні додаткові матеріали надсилаються персонально електронною поштою, Viber, Messenger, Telegram.

Методи контролю

До контрольних заходів відноситься поточний, модульний та підсумковий контроль.

Студент у відповідності до робочої навчальної програми «Виконавська практика» виконує певні види практичної роботи, встановлені викладачем.

Поточний контроль здійснюється протягом семестру. Контрольні завдання визначаються викладачем. Наслідки поточного контролю підсумовуються модульною контрольною роботою (академічним концертом). Семестровий контроль здійснюється за наслідками аудиторної роботи, самостійної роботи та модульної контрольної роботи.

Завершальним етапом контролю навчальних досягнень є підсумковий контроль – залік у 6 та 8 семестрах.

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Модульна контрольна робота (виступи на академічних, звітних, тематичних, відкритих, благодійних концертах, концертах класу, участь у майстер-класах, конкурсах, фестивалях)	30
2.	Відвідування занять	5
3.	Самостійна робота (підготовка до концертних виступів: складання програми виступу, проведення музично-виконавського аналізу запланованих до виконання творів; ведення щоденника з проведеної роботи по вивченню професійно-орієнтованих дисциплін, постконцертний аналіз творів та їх наступне доопрацювання)	15
4.	Залік	50
	Всього	100

Критерії оцінювання виконання програми та фахових знань студентів по 100-бальній шкалі (у зіставленні з оцінкою ECTS та національною шкалою)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	критерії оцінювання
90-100	A	відмінно	Студент бездоганно виконує музичні твори відповідно до програмних вимог, природно музикує, вільно, артистично тримається на сцені. Виконувані твори відповідають рівню підготовки студента. Вибір редакцій переконливий, трактування змістовне. Осмислення форми та драматургії, в цілому, проникнення в образно-емоційний зміст твору бездоганні. Темпо-ритмічна сторона, якість звучання, співвідношення фактури і динаміки, володіння артикуляцією та штриховою технікою, вибір аплікатури, інтонація, вібрато, темброва палітра відповідають рівню вимог кафедри скрипки НМАУ ім. П.І Чайковського. Має найвищий рівень інтелектуального та художнього самовираження як основу майбутньої діяльності артиста-скрипаля.

82-89	B	добре	Студент демонструє відповідність виконуваних творів рівню підготовки. Виконання програми впевнене, цілеспрямоване. Вибір редакцій переконливий, трактування прийнятне. Осмислення форми, проникнення в образно-емоційний зміст твору переконливі. Студент володіє темпо-ритмом, динамікою, штриховою технікою. Вибір аплікатури, інтонація, вібрато, біжучість, артикуляція, акордова техніка на рівні вимог кафедри скрипки НМАУ ім. П.І.Чайковського. Має добре розвинений інтелект, художній смак, застосовує здобуті знання у виконавській діяльності.
74-81	C	добре	Студент демонструє відповідність виконуваних творів рівню підготовки. Виконання програми впевнене, але не завжди переконливе. Вибір редакцій переконливий, трактування традиційне. Образно-емоційне осмислення окремих творів усвідомлене, але не переконливе. Є окремі зауваження відносно темпо-ритму, якості звучання. Вибір аплікатури, вібрато, біжучість, акордова та штрихова техніка на рівні вимог кафедри скрипки НМАУ ім. П.І.Чайковського. Проте інтонація потребує більшої виразності. Має розвинений інтелект, художній смак, навички самостійного опанування обраною спеціальністю.
64-73	D	задовільно	Студент демонструє певну відповідність виконуваних творів рівню підготовки. Притаманна естрадна витримка. Виконання творів усвідомлене, але не переконливе. Трактування не відображає досвід відомих виконавців. Образно-емоційний план окремих творів недостатньо виразний. Звукова палітра потребує більшої відповідності стилю і характеру творів. Є недоліки у виборі аплікатур, штрихів, динаміки у відповідності до фактур виконуваних творів. Інтонація потребує більшої виразності. Інтелект і художній смак є достатніми для подальшого навчання.
60-63	E	задовільно	Студент стабільно виконує музичні твори, що певною мірою відповідають рівню його підготовки. Проте, трактування творів, їх образно-емоційне відтворення недостатньо переконливі. Звукова палітра потребує більшої виразності, вибір аплікатур і штрихів – відповідності стилю і характеру виконуваних творів. Інтонація не завжди відтворює ладо-гармонічну структуру твору. Підготовка студента дозволяє сподіватися на подальший професійний зріст.
35-39	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	Студент демонструє достатньо опановану програму, що певною мірою відповідає рівню його художнього та технічного розвитку. Трактування творів стандартне, образно-емоційний план недостатньо усвідомлений. Інтонація, штрихи, динаміка, що є засобами інтерпретації, відпрацьовані поверхово; аплікатура в деяких місцях викликає запитання. Проте, при наполегливій подальшій роботі можливий певний професійний зріст.
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Студент володіє певними навичками та уміннями при виконанні музичних творів, які значною мірою не відповідають рівню його підготовки. Трактування творів визначене недостатньо; емоційно-образне опрацювання незначне. Технічна підготовка бажає бути кращою, інтонація приблизна, звуковидобування,

			особливо атака звуку, акценти не відпрацьовані. Вибір апікатури іноді викликає здивування. Музичне мислення студента сформоване примітивно, що свідчить про невизначеність перспективи майбутнього розвитку.

Інклюзивне навчання

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

Неформальна освіта

Передбачається у межах вивчення навчальної дисципліни відвідування студентами культурно-мистецьких заходів, музичних фестивалів, конкурсів, концертів, майстер-класів тощо.

Рекомендована література Базова

1. Агарков О. Вибрато в игре на скрипке. – М., 1956.
2. Ауэр Л. Моя школа игры на скрипке: Интерпретация произведений скрипичной классики. – М., 1965.
3. Браудо И. Артикуляция. 2-е изд. – Л., 1973.
4. Верхолаз Р. Вопросы методики чтения нот с листа. – М., 1960.
5. Войку Й. Построение естественной системы скрипичной игры. – М., 1930.
6. Гарбузов Н. Внутризонный интонационный слух и методы его развития. – М. – Л., 1951.
7. Гарбузов Н. Зонная природа темпа и ритма. – М., 1960.
8. Гинзбург Л. О работе над музыкальным произведением. 4-е изд. – М., 1980.
9. Горохов О. Техніка Паганіні (упорядн. Козін В.). – ТОВ «Видавництво КІМ», – К., 2011.
10. Готсдинер А. Слуховой метод обучения и работа над вибрацией в классе скрипки. – Л., 1963.
11. Григорьев В. Методика обучения игре на скрипке. Классика – XXI. – М., 2006.
12. Гуревич Л. Скрипичные штрихи и аппликатура как средство интерпретации. – Л., 1988.
13. Дудка Ф. Основы нотной графики. – К.: Музична Україна, 1977.
14. Камиларов Е. О технике левой руки скрипача. – Л., 1961.
15. Канерштейн М. Вопросы дирижирования. – М.: Музыка, 1972.
16. Козін В. Гами і арпеджіо як універсальні вправи в навчальному процесі скрипача. – ТОВ «Видавництво КІМ» – К., 2013.
17. Козін В. К вопросу о классификации скрипичных штрихов. // Проблемы музыкального образования. Сб. ст. преподавателей КГМУ им. Глиэра. – К., 1993.
18. Кюхлер Ф. Техника правой руки скрипача. – К., 1974.
19. Либерман М., Берлянчик М. Культура скрипичного тона. – М., 2011.
20. Маккиннон Л. Игра наизусть. – Л., 1967.
21. Менухин И. Скрипка. Шесть уроков с Иегуди Менухиным. – Научно-изд. центр «Московская консерватория», 2009. –166 с.
22. Мищенко Г. Полный курс методики обучения игре на скрипке. – С-П., 2009.
23. Мострас К. Динамика в скрипичном искусстве. – М., 1956.
24. Мострас К. Интонация на скрипке. – М., 1962.
25. Мострас К. Ритмическая дисциплина скрипача. – М., 1951.
26. Мострас К. Система домашних занятий скрипача. – М., 1951.
27. Степанов Б. Основные принципы практического применения смычковых штрихов – Л., 1960.
28. Струве Б. Вибрация как исполнительский навык игры на смычковых инструментах. – М., Музгиз, 1933.
29. Струве Б. Профилактика профессиональных заболеваний музыкантов. – Л., 1934.
30. Стеценко В. Закономірності інтонування на скрипці. – К., 1977.
31. Стеценко В. Методика навчання гри на скрипці ч.1. – К., 1974; ч.2. – К.: Музична Україна, 1982.

32. Ямпольский И. Основы скрипичной аппликатуры. 4-е изд. – М., 1977.

Допоміжна

1. Аврагинер В. Обучение и воспитание музыканта-педагога. – М., 1981.
2. Акустика речи и слуха: Сб. научн. тр. / Под ред. Л.А.Чистович; АН СССР. Ин-т физиологии им. И.П. Павлова. – Л.: Наука, 1986.
3. Александрова Н.Г. Основные типы музыкального интонирования в украинской камерно-инструментальной музыке 70-80-х годов.: Автореф. дис. канд. искусствоведения: 17.00.02 / КГУ им. П.И.Чайковского. – К., 1987.
4. Андреева О.П. О правомерности сопоставления языка и музыки // Проблемы взаимодействия искусства, педагогики та теорії і практики освіти: Зб. наук. пр. / За ред. Н.Є. Гребенюк. – Вып. 7. – К.: Наук. світ, 2001.
5. Асафьев Б. Музыкальная форма как процесс. – Л., Музыка, 1971.
6. Бабий-Очеретовская Н.Л. Содержание и форма в музыке. – Автореф. дис. д-ра искусствоведения: 17.00.02 / Киев. гос. консерватория им. П.И.Чайковского. – К., 1986.
7. Березовчук Л.Н. Артикуляция в музыке (к проблеме модальной звуковой формы в произведении) // Музыкальная коммуникация: Сб. науч. трудов (Проблемы музыкознания). – Вып.8. – СПб, РИИИ.
8. Брук Г. Организация контрольных прослушиваний в музыкальной школе и её педагогические принципы. Пермь, 1974.
9. Володин Н. О восприятии переходных процессов музыкальных звуков. // Вопросы психологии. – №4. – 1972.
10. Вопросы методики воспитания слуха: Сб. – Л., 1967.
11. Вопросы методики начального музыкального образования. Сб. – М.,1981.
12. Вопросы методики преподавания в детской музыкальной школе: Сб. – М.–Л.,1965.
13. Вопросы музыкальной педагогики. Сб. Вып. 2. – М.,1980.
14. Вопросы музыкальной педагогики: Сб. Смычковые инструменты. – Новосибирск, 1973.
15. Вопросы музыкальной педагогики: Смычковые инструменты. / Под ред. М. Берляничка и А. Юрьева. – Новосибирск, 1973.
16. Вопросы музыкально-исполнительского искусства. Сб. ст. под редакцией Л. Гинзбурга и А. Соловцова. – М., 1958.
17. Вопросы скрипичного исполнительства и педагогики. – М., 1968.
18. Вопросы смычкового искусства. Сб.: Труды ин-та им. Гнесиных. Вып. 49. – М., 1980.
19. Вопросы совершенствования преподавания игры на оркестровых инструментах. / Под ред. М. Берляничка. – М., 1978.
20. Воспитание музыкального слуха: Сб. – М., 1977.
21. Григорьев В. Некоторые проблемы специфики игрового движения музыканта-исполнителя // Вопросы музыкальной педагогики. – Вып.7. – М.: Музыка 1986.
22. Интонация: Сб. науч. тр. / Отв. ред. А.И.Чередниченко. – К.: Вища школа, 1978.
23. Коган Г. У врат Мастерства. – М., 1958.
24. Лесман И. Очерки по методике обучения игре на скрипке. – М.,1964.
25. Лесман И. Пути развития скрипача. – Л.,1934.
26. Майкапар С. Музыкальный слух. – Пг., 1915.
27. Мастера скрипичной педагогики: Труды ин-та им. Гнесиных. Вып. 16. – М., 1974.
28. Михайловский Б. Новый путь скрипача. – М.,1934.
29. Музыкальное исполнительство. // Сб. ст. – Вып. 1. / Отв. ред. А.А.Николаев.
30. Муратов С. Методы усовершенствования штрихової техніки скрипаля.
31. Назайкинский Е. О психологии музыкального восприятия. – М., 1972.
32. Назаров И. Основы музыкально-исполнительской техники и метод ее совершенствования – Л., 1969.
33. Немировский Л. Механика, физиология и акустика скрипичного аппарата. – Л., 1933.
34. Орлова Е.М. Интонационная теория Асафьева как учение о специфике музыкального мышления: История. Становление. Сущность. – М.: Музыка, 1984.
35. Переверзев И. Проблемы музыкального интонирования. – М., 1966.
36. Погожева Т. Вопросы методики обучения игре на скрипке. – М., 1966.

37. Проблемы способностей: Сб. под ред. В. Мясищева. – М., 1962.
38. Сахалтуева О., Соколова О., Гарбузов Н., – Музыкант, исследователь, педагог. – М., 1930.
39. Сигети Ж. Воспоминания. Заметки скрипача. – М., 1969.
40. Симонов П. Метод К.С. Станиславского и физиология эмоций. – М.: Изд-во АН СССР, 1962.
41. Сокол А.В. Теория музыкальной артикуляции / Под ред. Ю.Е. Семенова. – Одесса, ОКФА, 1995.
42. Способин И. В. Музыкальная форма. М., 1980.
43. Струве Б. Пути начального развития юных скрипачей и виолончелистов. – М., 1952.
44. Струве Б. Типовые формы постановки рук у инструменталистов. – М., 1932.
45. Тагиев М., Парсегов А. Практические вопросы скрипичной педагогики. – Баку, 1981.
46. Тагиев М., Парсегов А. Проблемы мышечных ощущений при обучении игре на скрипке. – Баку, 1978.
47. Теплов Б. Психология музыкальных способностей. – М., 1948.
48. Тиц М. О тематической и композиционной структуре музыкальных произведений. Киев, 1972.
49. Фейгин М. Индивидуальность ученика и искусство педагога. – М., 1968.
50. Флеш К. Искусство скрипичной игры. Т. 1. – М., 1964.
51. Флеш К. Искусство скрипичной игры. Художественное исполнение и педагогика. – М.: Классика – XXI, 2007.
52. Чернова Т. Драматургия в инструментальной музыке. – М.: Музыка, 1984.
53. Шабунова И.М. О функциях тембра в современной музыке: Автореф. дис. канд. искусствоведения: 17.00.02 / Груз. гос. театр, ин-т им. Ш. Руставели. – Тбилиси, 1989.
54. Ширинский А. Штриховая техника скрипача. – М., 1983.
55. Штейнгаузен Ф. Физиология ведения смычка. – М., 1930.
56. Шульпяков О. Исполнительское искусство скрипача. – М., 1986.
57. Шульпяков О. Техническое развитие музыканта-исполнителя. – Л., 1973.
58. Юр'ев О. Виразальні можливості скрипкових штрихів. – К.: Музична Україна, 1974.
59. Юрьев А. Методическая разработка по вопросу классификации скрипичных штрихов. – Л., 1975.
60. Янкелевич Ю. Педагогическое наследие. – М., 1983.
61. Яньшинов А. Техника смычка. – М., 1933.